

НОВІТНІ РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧІ ТЕХНОЛОГІЇ В РОСЛИННИЦТВІ

На сучасному етапі світового сільськогосподарського виробництва в умовах жорсткої конкуренції актуальним завданням для вітчизняного аграрного сектору економіки є перехід до інноваційної моделі розвитку виробництва. Інновації є одним з основних чинників, що формують розвиток сільського господарства впродовж останнього століття.

На жаль, можемо констатувати, що економіка України і в тому числі аграрний сектор не досягли бажаного рівня конкурентоспроможності. У рейтингу Світового Банку 2015 року Україна посідає 79 місце серед 140 країн світу за «Індексом глобальної конкурентоспроможності», за субіндексом «Інновації та фактори вдосконалення» займає 72 місце [1]. За таких умов при інтеграції до світового економічного простору, посилення процесів глобалізації, лібералізації торгівлі, тощо вітчизняне аграрне виробництво потребує удосконалення та модернізації через активізацію інноваційної діяльності.

Для аграрних підприємств перехід до інноваційних технологій вирощування сільськогосподарських культур це перш за все: впровадження нових агротехнологій, перехід до ресурсозберігаючого виробництва, використання новітніх сортів та гібридів рослин, застосування біотехнологій, використання новітніх високопродуктивних технічних засобів у виробництві, зберіганні та переробці сировини.

Перешкоджаючими та стримуючими факторами формування та розвитку інноваційних процесів в сільському господарстві є [2, 3]:

- відсутність прямої підтримки з боку держави підприємствам для впровадження інноваційних технологій;
- відсутність доступу до пільгових умов кредитування задля оновлення основних засобів виробництва;
- відмінності регіонів за природно-кліматичними умовами і спеціалізацією;
- наявність різноманітних типів виробництва за різними організаційно-правовими формами, типу власності, розмірами підприємств;
- залежність технологій виробництва від природно-кліматичних умов, віддаленості від постачальників та ринків збуту;
- відособленість сільгоспвиробників, різний соціально-освітній рівень робітників, недостатній рівень підготовки кадрового персоналу в галузі інноваційного менеджменту, використання застарілих зразків техніки і технологій при підготовці фахівців АПК;
- мала чисельність і віддаленість від виробництва інформаційно-консультаційних служб і організацій, які виробляють і впроваджують науково-технічну продукцію;
- відсутність чіткого механізму передачі науково-технічних досягнень товаровиробникам, підтримки в їх запровадженні, і як наслідок, суттєве відставання галузі в освоєнні інновацій;
- впровадження інновацій в сфері АПК є найризикованішим порівняно з іншими галузями економіки.

Незважаючи на вказані фактори освоєння інноваційних технологій і систем сільськогосподарські підприємства України мають інтегрувати прогресивні і наукоємні розробки і адаптувати їх у власне виробництво.

В умовах сьогодення відбувається постійне збільшення виробничих витрат на вирощування продукції рослинництва зокрема через використання ресурсоемних багатоопераційних технологій вирощування сільськогосподарських культур, ріст цін на виробничі ресурси та диспаритет цін на реалізацію виробленої продукції в комплексі призводить до зниження рентабельності виробництва. Також відбувається негативний вплив на природні ресурси, так за рахунок незбалансованого використання ґрунтів відбуваються процеси ерозії, зменшується бонітет ґрунту

* Науковий керівник – Мазнев Г.Є., професор

та погіршується екологічний стан навколишнього середовища. Тому вітчизняні виробники зацікавлені зменшити собівартість продукції при збереженні високих показників врожайності та збереженні потенціалу ґрунтів.

Як свідчить світовий досвід, вирішенням даних проблем є перехід технологій традиційного виробництва на ресурсозберігаючі, які спрямовані на ефективне використання всіх видів ресурсів задіяних у виробничому процесі вирощування сільськогосподарських культур.

Ресурсозбереження – це процес ефективного використання матеріально-технічних, трудових, фінансових та інших ресурсів. Його метою є виробництво продукції рослинництва з кращими якісними показниками при мінімумі сукупних витрат виробничих ресурсів і підвищенні економічної віддачі від кожної натуральної їх одиниці [4].

Виробники сільськогосподарської продукції повинні скорочувати споживання ресурсів промислового виробництва за рахунок технічних, технологічних, операційних та економічних заходів [4].

До технічних заходів відноситься застосування сучасної високопродуктивної комбінованої техніки, що дає змогу виконувати дві і більше агротехнологічних операцій за один прохід машинно-тракторного агрегату.

Технологічними рішеннями можуть бути впровадження ресурсозберігаючих технологій вирощування сільськогосподарських культур, зміна традиційних технологій механізованих робіт на інноваційні.

В світовій практиці є технологічні рішення, які в змозі забезпечити зниження ресурсоемності виробництва та водночас сприяють збереженню і відновленню родючості ґрунту. До них належать технології мінімального (mini-till), нульового (no-till) та смугового (strip-till) обробітку ґрунту в комплексі з використанням системи точного землеробства.

Вони передбачають мінімізацію техніко-технологічного впливу на ґрунт під час його обробітку, що підвищує економічну ефективність й екологічність процесу вирощування сільськогосподарських культур за рахунок зниження кліматичного впливу, суттєвого скорочення витрат палива, добрив, засобів захисту рослин, з часом зростання врожайності та покращення стану ґрунтів.

Дані технології вимагають переоснащення основних засобів виробництва на потужну високопродуктивну спеціалізовану техніку, що вимагає значних інвестицій. На сьогодні при обмеженому доступі широкого кола товаровиробників до залучення фінансових ресурсів та відсутності державної підтримки, найбільше можливостей на впровадження інноваційних технологій мають агрохолдингові компанії та великі сільськогосподарські підприємства.

Процес впровадження і вплив використання ресурсозберігаючих агротехнологій є складним та несе в собі багато ризиків. При застосуванні без отримання необхідних знань, без адаптації, розбору і оцінки, агротехнологічні інновації можуть витіснити добре перевірені спеціалізовані і пристосовані технологічні системи, що може негативно вплинути та результат діяльності підприємства. Разом з цим відкладати перехід до впровадження інноваційних технологій у виробництво для аграрного сектору економіки України означатиме безнадійно відстати і втратити конкурентоспроможність, та достовірно опинитися на узбіччі світового розвитку [5,6].

Отже, в сучасних умовах є гостра необхідність запровадження інноваційних ресурсозберігаючих технологій вирощування продукції рослинництва вітчизняними підприємствами, що дасть змогу зменшити ресурсоемність виробництва, сприятиме відновленню родючості ґрунту, збільшить рентабельність та забезпечить конкурентоспроможність.

Література.

1. The Global Competitiveness Report 2015-2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/news/2015/09/30/7246>.

2. Янковська О.І. Інноваційний процес у сільському господарстві / О.І. Янковська // Наука і економіка: науково-теоретичний журнал Хмельницького економічного університету. – 2009. – № 4 (16). – С. 54-58.

3. Донець О. Інновація та її особливості в аграрному секторі економіки України [Електронний ресурс] / О. Донець // Економічний аналіз. – 2013. – Т. 12 (1). – С. 92-97. – Режим доступу: http://econa.at.ua/Vypusk_12/ea-12-1.pdf.

4. Інноваційні ресурсозберігаючі технології: ефективність в умовах різного фінансового стану агроформувань: [монографія] / За ред. професора Г.Є. Мазнева. – Харків. Вид-во «Майдан», 2015. – 592 с.

5. Білінська В.Ю. Сучасні інноваційні технології в сільському господарстві: основна характеристика та перспективи впровадження / В.Ю. Білінська // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – 2015 – № 7 (102). – С. 74-80.

6. Павлова Г.Є. Управління інноваційним розвитком аграрного сектора національної економіки: дис. докт. ек. наук / Павлова Галина Євгенівна. – Д., 2016. – 437 с.

ДОВГОПОЛ Є.О., ХИРНА Ю.С.*

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ЕКОНОМІЧНА СУТЬ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТА КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВ

Конкурентоспроможність можна розглядати як здатність підприємства витримувати конкуренцію та протистояти конкурентам або як результат на скільки ефективно підприємство задовольняє потреби споживача у порівнянні з конкурентами, які пропонують аналогічний товар або послугу.

Фатхутдинов Р.А. визначає конкурентоспроможність як властивість об'єкта, який характеризується ступенем реального або потенційного задоволення ним потреби порівняно з аналогічними об'єктами, які представлені на даному сегменті ринку. При цьому конкурентоспроможність являє собою здатність витримувати конкуренцію порівняно з аналогічними об'єктами на ринку [5]. Згідно теорії Райзберга Б.А., конкурентоспроможність – реальна й потенційна можливість підприємства у існуючих умовах виробляти та реалізувати продукцію, яка за цінovими й неціновими характеристиками є більш привабливою для споживачів, ніж у конкурентів [4].

Визначення конкурентоспроможності, яке найбільш нам імпонує, являє собою потенційну або реалізовану здатність підприємства до функціонування у релевантному зовнішньому середовищі, що ґрунтується на конкурентних перевагах і таким чином відображає його позицію відносно конкурентів [1].

Введення терміну «конкурентні переваги» і розроблена М. Портером теорія конкурентних переваг дають методологічну основу для визначення категорії «конкурентоспроможність». На думку М. Портера, конкурентоспроможність економіки визначається продуктивністю, з якою країна, регіон або кластер використовує свої трудові та природні ресурси і капітал [3]. Загалом, конкурентні переваги можна розглядати як концентрований прояв переваги над підприємствами – конкурентами в різних сферах діяльності. Тобто це є випередження конкурентів за рахунок вдалої реалізації ринкових факторів успіху чи ключових компетенцій. З погляду на джерела виникнення конкурентних переваг підприємства, їх можна поділити на дві групи: переваги низького і високого рівнів. При чому конкурентні переваги низького рівня для підприємства утворюються при використанні дешевої робочої сили, доступних недорогих джерел сировини тощо, що за сучасних економічних умов не є стабільними, тому такі переваги можуть швидко зникнути. Конкурентні переваги підприємства високого рівня формуються за наявності кваліфікованих кадрів, застосування новітніх інновацій, високих технологій і т.п. Інша класифікація конкурентних переваг поділяє їх на зовнішні та внутрішні. Зовнішні конкурентні переваги базуються на відмінній якості товарів, що утворює головну цінність для споживача, а внутрішні формуються на перевагах підприємства стосовно мінімізації виробничих витрат порівняно з конкурентами.

* Науковий керівник – Мандич О.В., к.е.н., доцент